

Веселовський А., Редчиць В., Ільчишин І. Окремі напрями професійної...

УДК 378.1:37.037

Анатолій ВЕСЕЛОВСЬКИЙ,

доцент кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Україна Дрогобич) anton_veselovskiy@mail.ru

Василь РЕДЧИЦЬ,

ст. викладач кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Україна Дрогобич) anton_veselovskiy@mail.ru

Іван ІЛЬЧИШИН,

ст. викладач кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Україна Дрогобич) anton_veselovskiy@mail.ru

ОКРЕМІ НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СВІТЛІ ВИМОГ СЬОГОДЕННЯ

У статті проаналізовано професійну діяльність фахівця фізичної культури. Визначено проблеми, напрями професійного формування фахівця фізичної культури до практичної діяльності та професійного самовдосконалення. Доведено, застосування процесу самовиховання визначає характер роботи над собою кожної особистості й, безумовно, сприяє професійно-педагогічній підготовці вчителя фізичної культури до майбутньої роботи.

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійна підготовка, фізичне самовиховання, самоосвіта, фізична культура.

Лім. 10.

Anatoliy VESELOVSKIY,

associate professor of sports disciplines and techniques of teaching department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Ukraine Drohobych) anton_veselovskiy@mail.ru

Vasil REDCHYTS,

senior lecturer of sports disciplines and methods of teaching department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Ukraine Drohobych) anton_veselovskiy@mail.ru

Ivan ILCHYSHYN,

senior lecturer of sports disciplines and methods of teaching department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Ukraine Drohobych) anton_veselovskiy@mail.ru

SOME AREAS OF PHYSICAL EDUCATION SPECIALIST TRAINING IN THE LIGHT OF THE PRESENT REQUIREMENTS

The article analyzes activities of professional specialist of physical culture. The problems, the direction of professional formation of a specialist of physical training to practice and professional improvement is shown.

On the professional formation of a specialist in physical training to practice with students of all ages directly affects itself, which is a prerequisite for a fully developed personality.

Transforming the formation of student of physical education by teacher in the future is impossible without the awareness of himself as the subject of pedagogical activity. The application process of itself

determines the nature of each individual on himself and certainly facilitates professional pedagogical preparation of teachers of physical culture to future work.

Key words: pedagogical skills, training, physical self, self, physical culture.

Ref. 10.

Анатолій ВЕСЕЛОВСКИЙ,

доцент кафедри спортивних дисциплін і методики їх преподавания
Дрогобычского государственного педагогического университета имени

Ивана Франко (Украина Дрогобыч) anton_veselovskiy@mail.ru

Василий РЕДЧИЦ,

ст. преподаватель кафедры спорт дисциплин и методики их преподавания
Дрогобычского государственного педагогического университета имени

Ивана Франко (Украина Дрогобыч) anton_veselovskiy@mail.ru

Иван ИЛЬЧИШИН,

ст. преподаватель кафедры спорт дисциплин и методики их преподавания
Дрогобычского государственного педагогического университета имени

Ивана Франко (Украина Дрогобыч) anton_veselovskiy@mail.ru

ОТДЕЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В СВЕТЕ СОВРЕМЕННЫХ ТРЕБОВАНИЙ

В статье проанализировано профессиональную деятельность специалиста физической культуры. Определены проблемы, направления профессионального формирования специалиста физической культуры в практической деятельности и профессионального самосовершенствования. Доказано, применение процесса самовоспитания определяет характер работы над собой каждой личности и, безусловно, способствует профессионально-педагогической подготовке учителя физической культуры к будущей деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, профессиональная подготовка, физическое самовоспитание, самообразование, физическая культура.

Лит. 10.

Постановка проблеми. У складних умовах розбудови національної школи організація створення новітніх технологій є важливим фактором підготовки нової генерації фахівців фізичної культури, підвищення їхньої професійно педагогічної майстерності, розвитку творчого потенціалу і зрештою – зростання освіченості, вихованості й рівня фізичної підготовленості школярів [1].

На професійне формування фахівця з фізичної культури до практичної діяльності з учнями різного віку безпосередньо впливає самовиховання та самоосвіта, що є необхідною умовою всебічно розвиненої особистості.

Трансформація формування студента фізичного виховання в майбутнього педагога неможлива без усвідомлення себе як суб'єкта педагогічної діяльності.

Постійно зростаючі вимоги до професійного рівня фахівців у галузі фізичної культури потребують систематичного професійного самовдосконалення викладача. Незважаючи на наявність певних наукових досліджень ряду вчених проблема та напрямки професійного самовдосконалення не має повного і всебічного висвітлення та не визначені його складові.

Аналіз досліджень. Особливо значущими вимогами, які виступають перед викладачем фізичного виховання є: теоретичні знання організації навчально-виховного

Веселовський А., Редчиць В., Ільчишин І. Окремі напрями професійної...

процесу; володіння комплексом умінь і навичок та врахування вікових і індивідуальних особливостей учнів розвиток їх фізичних здібностей; аналіз педагогічних фактів та прогнозування результатів виховної діяльності; використання у навчально-виховному процесі засобів здорового способу життя; спрямованість вчителя на постійне самовдосконалення, підвищення майстерності та загальнокультурного рівня [4].

Л. Сущенко стверджує, що діяльність викладача фізичного виховання багатогранна і вимагає від людини глибоких знань, високої моральної культури, чітко вираженої професійної спрямованості, розуміння теорії і практики навчання і виховання [8].

Педагогічна діяльність розглядається як цілісний процес, що спирається на синтез знань. Кожен викладач фізичного виховання повинен володіти методикою проведення занять, знати форми проведення занять, засоби фізичного виховання, методи контролю, володіти термінологією та інноваційними підходами у галузі фізичного виховання тощо.

Реальний рівень фахівців з фізичного виховання залишається низьким. Значна частина працюючих вчителів фізичної культури мають невисокий рівень знань, педагогічної техніки, вони не вміють (і не мають відповідної потреби) самостійно опрацювати літературу, не володіють уміньми педагогічного аналізу та оцінювання. Тому існує нагальна потреба у систематичному теоретико-методичному самовдосконаленні викладача фізичного виховання.

Фізичне самовиховання – це процес цілеспрямованої свідомої роботи над собою, скерованої на формування особистості [1, 8].

Фізичне самовдосконалення студентів вузу не може здійснюватись ізольовано від інших спрямувань самовдосконалення, особливо професійного. Розрізняють види професійного самовдосконалення:

- тематичне самовдосконалення, яке передбачає формування знань;
- практичне самовдосконалення – це формування системи практичних навчально-пізнавальних умінь і навичок [2, 3];
- психологічне самовдосконалення – це формування й розвиток тих особливостей мотиваційної сфери, які виражають ставлення до самовдосконалення.

Отже, сутність самовиховання у вдосконаленні професійно підготовлених фахівців включає глибоке ознайомлення з орієнтованою моделлю професійної діяльності вчителя фізичної культури.

Проведений аналіз наукових досліджень показує, що всі науковці вивчали самовдосконалення майбутніх педагогів, а професійне формування фахівця фізичної культури до практичної діяльності та професійного самовдосконалення вчителів фізичного виховання не має повного і всебічного висвітлення.

Педагогічна діяльність ставить особливі вимоги до стану здоров'я викладачів, їх фізичної та психічної підготовленості, адже у діяльності викладача фізичного виховання присутнє й фізичне навантаження на нього самого, тому що він повинен здійснювати фізичні дії разом з учнями, показувати фізичні вправи, страхувати під час виконання вправ.

Ю. Биков, І. Струнін та В. Чічкін стверджують, що спеціаліст з фізичного виховання не може себе реалізувати без відмінної практичної підготовки. Кожен викладач, особливо молодий, повинен вміти технічно бездоганно показати передбачені програмою фізичні вправи та виконувати без труднощів будь-які контрольні нормативи із шкільної або вузівської навчальної програми. Цим педагог завойовує повагу та авторитет в учнівському та студентському середовищі, в результаті чого ефективність

педагогічного впливу такого викладача-майстра підвищується на цілий порядок [1; 7; 10].

Отже необхідно удосконалювати процес розвитку рухових якостей спеціаліста як професійно значущих, без яких досягнення вершин професійної культури та професійної майстерності стає неможливим навіть теоретично. Основними завданнями рухової підготовки в теперішній час повинні стати узагальнення та поглиблення теоретичних знань в цій області, а також формування спеціальних умінь та навичок.

Особливо значущими вимогами, які виступають перед викладачем фізичного виховання є: теоретичні знання організації навчально-виховного процесу; володіння комплексом умінь та навичок у врахуванні вікових і індивідуальних особливостей учнів розвиток їх фізичних здібностей; аналіз педагогічних фактів та прогнозування результатів виховної діяльності; використання у навчально-виховному процесі засобів здорового способу життя; спрямованість вчителя на постійне самовдосконалення, підвищення майстерності та загальнокультурного рівня [4].

Л. Сущенко також стверджує, що діяльність викладача фізичного виховання багатогранна і вимагає від людини глибоких знань, високої моральної культури, чітко вираженої професійної спрямованості, розуміння теорії і практики навчання і виховання [8].

Мета статті. Визначити проблеми, напрямки професійного формування фахівця фізичної культури до практичної діяльності та професійного самовдосконалення, на основі аналізу професійної діяльності, і перспектив вдосконалення професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Завдання: Узагальнити та проаналізувати літературу з даної проблеми та визначити особливості формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. Проаналізувати процес формування професійних рис учителя фізичного виховання та створення в нього уявлення про професійне самовизначення в навчально-виховній, колективній і трудовій діяльності.

Виклад основного матеріалу. Діяльність викладача фізичного виховання багатогранна і вимагає високих моральних якостей, належного рівня професійної підготовки, відповідного фізичного та психічного стану здоров'я. Професія педагога водночас може виступати як розумовою і фізичною працею яка поєднує творчу, організаторську, та дослідницьку діяльності. Жодна професія не дає такого всебічного розвитку особистості.

Педагогічна діяльність розглядається як цілісний процес, що спирається на синтез знань. Кожен викладач фізичного виховання повинен володіти методикою проведення занять, знати форми проведення занять, засоби фізичного виховання, методи контролю, володіти термінологією та інноваційними підходами у галузі фізичного виховання тощо.

Реальний рівень фахівців з фізичного виховання залишається низьким. Значна частина працюючих вчителів фізичної культури мають невисокий рівень знань, педагогічної техніки, вони не вміють (і не мають відповідної потреби) самостійно опрацювати літературу, не володіють уміннями педагогічного аналізу та оцінювання. Тому існує нагальна потреба у систематичному теоретичному та методичному самовдосконаленні викладача фізичного виховання.

Чинне місце у професійній діяльності викладача фізичного виховання відводиться педагогічному спілкуванню. Важливість формування умінь педагогічного спілкування для фахівця обумовлена не тільки вимогами сучасного етапу суспільного та

Веселовський А., Редчиць В., Ільчишин І. Окремі напрями професійної...

економічного розвитку, але й суттєвими можливостями людини, особливостями та природою педагогічної праці.

У змісті освіти педагогічне спілкування розглядається як необхідний професійно-нальний компонент, який обумовлює специфіку педагогічної взаємодії вчителя фізичної культури та учнів.

Основними формами та засобами спілкування викладача-педагога можуть бути прохання, порада, надання консультацій, потрібної інформації тощо. Взаємодія викладача та студента полягає перш за все в обміні між ними інформацією пізнавального характеру. Передача цієї інформації здійснюється як вербальним шляхом, так і за допомогою засобів невербальної комунікації.

І. А. Зязюн зазначає, що значну роль у комунікативному процесі відіграють: міміка – вирази обличчя, динаміка (швидкість, виразність) їх змін; пантоміміка – постава, хода, жестикуляція; кінесика – комунікативно значущі рухи (зображення жестами образів, відношень); інформативний контакт очей (спрямованість, частота, тривалість); текесика – дотики, поплескування, потирання руки; авербальні дії – тілесні рухи, потирання рук, маніпулювання предметами, перебирання пальцями [4].

Навчальна дисципліна «Фізичне виховання» має свою специфіку і дещо відрізняється від інших дисциплін тим, що на заняттях викладачі в основному спілкуються за допомогою команд і спеціальної термінології, а тому не завжди можна дотриматись гуманного та інших стилів спілкування між викладачами і студентом.

Стилі спілкування можна звести до двох типів: діалогічного і монологічного. У монологічному спілкуванні взаємодія будується на зусиллях однієї зі сторін. Але сутністю виховання є спілкування-діалог.

Опанувати спілкуванням здатен кожен викладач. Для цього необхідна тривала, цілеспрямована систематична робота над собою. Для оволодіння спілкуванням потрібні певні знання і психологічний тренінг. Головний шлях оволодіння спілкуванням – самоосвіта та самовдосконалення.

Стратегічним напрямом вищої фізкультурної освіти на думку І. Свістельника є активне запровадження сучасних комп'ютерних технологій в педагогічну діяльність. Для цього необхідна цілеспрямована політика розробки і використання не лише окремих програм навчання за допомогою комп'ютера, та створення комплексу навчально-інформаційних матеріалів. Такими продуктами мають стати електронні варіанти навчально-інформаційних матеріалів, такі як комп'ютерні презентації, електронні підручники, практикум з можливістю моделювання реальних процесів, лекційний матеріал, озвучений і доповнений окрім тексту й відеоматеріалами, слайди-лекції, електронні каталоги бібліотек тощо [6].

Праця викладача вищої школи напряму пов'язана із використанням комп'ютерних технологій. Це стосується запровадження електронних журналів, системи електронної звітності, необхідності розробки мультимедійних лекцій, створення електронних підручників, наповнення модульного середовища навчальними матеріалами, використання системи Інтернет для отримання інформації.

Значна частина викладачів фізичного виховання не вміють використовувати комп'ютерну техніку в своїй педагогічній діяльності. Тому є нагальна потреба у самовдосконаленні комп'ютерної грамотності.

Висновки. Аналіз літературних джерел та особисті спостереження діяльності викладача фізичного виховання дозволив виявити складові професійного самовдосконалення викладача фізичного виховання. До них відносимо:

- фізичне самовдосконалення – достатньої фізичної підготовки для того, щоб проводити практичні заняття, робити показ техніки виконання вправ, могли виконати нормативи фізичної підготовленості хоча би шкільної підготовки;

- теоретико-методичне самовдосконалення – поглиблення знань в галузі педагогіки, з теорії і методики фізичного виховання, контролю самопочуття, інноваційних підходів до проведення занять;

- самовдосконалення педагогічного спілкування – вдосконалення навиків педагогічного спілкування, адже це є важливою складовою педагогічної діяльності та має відмінні особливості;

- самовдосконалення комп'ютерної грамотності – вміння використовувати телекомунікаційні технології для організації навчального процесу, планування, обліку успішності та звітування, отримання нової інформації.

Отже, застосування процесу самовиховання визначає характер роботи над собою кожної особистості й, безумовно, сприяє професійно-педагогічній підготовці вчителя фізичної культури до майбутньої роботи. А набуті вміння та навички самовиховання відображаються та спрямовуються на активну практичну діяльність студентів в інтересах особистісного самовдосконалення та в інтересах колективу, де вони вчаться або працюють.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Быков Ю. Теоретические и методические аспекты формирования профессионала-педагога в период обучения в физкультурном вузе / Ю. Быков // Теория и практика физической культуры. – 1996. – № 12. – С. 67.

2. Васьков Ю. В. Комунікативна компетентність учителя фізичної культури як одна з умов якості організації навчально-виховного процесу на уроках. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту / Ю. В. Васьков. – 2012. – № 2. – С. 21–24.

3. Григоренко В. Г. Системний підхід в організації професійної підготовки вчителя фізичної культури / В. Г. Григоренко // Матеріали респ. конф. – Луцьк : Надтир'я, 1994. – С. 149–150.

4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн. – К., 2000. – 256 с.

5. Карченкова М. Особливості професійно-прикладної підготовки майбутніх учителів фізичної культури / М. Карченкова, Д. Довгань // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 1. – С. 181–185.

6. Свістельник І. Р. Вища фізкультурна освіта : тенденції інформаційного розвитку / І. Р. Свістельник // Теорія та методика фізичного виховання. – Харків, 2007. – № 4 (30). – С. 8–10.

7. Струнин И. А. Профессиональная двигательная подготовка будущих учителей физической культуры : дисс. канд. пед. наук / И.А.Струнин. – М., 1994. – 151 с.

8. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту : інформаційний аспект / Л.П.Сущенко // Педагогіка. Наукові праці. – 2000. – Том VII. – С. 122–126.

9. Темерівська Т. Г. Стан готовності студентів факультету фізичної культури та здоров'я людини до майбутньої професійної діяльності / Т.Г.Темерівська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 11. – С. 123–124.

10. Чичкин В. Т. Проблемы содержания физкультурного образования / В. Т. Чичкин // Теория и практика физической культуры. – 1994. – № 12. – С. 25–27.

REFERENCES

1. Bykov Yu. Teoreticheskiye u metodicheskiye aspekty formirovaniya professyonalnogo-pedahoga v period obucheniya v fizkulturnom vuze / Yu. Bykov // Teoriya u praktyka fizycheskoj kultury. – 1996. – № 12. – S. 67.

Веселовський А., Редчиць В., Ільчишин І. Окремі напрями професійної...

2. Vaskov Yu. V. Komunikatyvna kompetentnist uchytelia fizychnoi kultury yak odna z umov yakosti orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu na urokakh. Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu / Yu. V. Vaskov. – 2012. – № 2. – S. 21–24.
3. Hryhorenko V. H. Systemnyi pidkhid v orhanizatsii profesiinoy pidhotovky vchytelia fizychnoi kultury / V. H. Hryhorenko // Materialy resp. konf. – Lutsk : Nadstyria, 1994. – S. 149–150.
4. Ziaziun I. A. Pedahohichna maisternist / I. A. Ziaziun. – K., 2000. – 256 s.
5. Karchenkova M. Osoblyvosti profesiino-prykladnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury / M. Karchenkova, D. Dovhan // Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi: zb. nauk. pr. Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky. – Lutsk : RVV «Vezha» Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2008. – T. 1. – S. 181–185.
6. Svistelnik I. R. Vyscha fizkultura osvita : tendentsii informatsiinoho rozvytku / I. R. Svistelnik // Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia. – Kharkiv, 2007. – № 4 (30). – S. 8–10.
7. Strunyn Y. A. Profesiionalnaia dvyhatelnaia podhotovka budushchykh uchyteliv fizycheskoikultury : dyss. kand. ped. nauk / Y.A.Strunyn. – M., 1994. – 151 s.
8. Sushchenko L. P. Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ta sportu : informatsiinyi aspekt / L.P.Sushchenko // Pedahohika. Naukovi pratsi. – 2000. – Tom VII. – S. 122–126.
9. Temerivska T. H. Stan hotovnosti studentiv fakultetu fizychnoi kultury ta zdorovia liudyny do maibutnoi profesiinoy diialnosti / T.H.Temerivska // Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. – 2010. – № 11. – S. 123–124.
10. Chychkyn V. T. Problemy sodержaniia fyzkulturnoho obrazovaniia / V. T. Chychkyn // Teoriia y praktyka fizycheskoii kultury. – 1994. – № 12. – S. 25–27.

Статтю подано до редакції 13.03.2016 р.